

“İstiklâl Marşı”: O Benim Milletimin Yıldızıdır, Parlayacak! / İlk Dizeyi Temsil ve Tevfik Kavramları Bağlamında Okumak

Hasan AKAY*

Öz

“İstiklâl Marşı”nı, Türk edebiyatının gözde metinleri gibi çok farklı kuram ve yöntemler vasıtasıyla yeniden okumak ve metinde saklı gizleri açığa çıkarmak, çoklu algı tarzlarına açık yönlerini yeni yüzyılda aktifleştirilen kavramlar ve hisli fikirler üzerinden yeni bağlamlarda okumak mümkün ve gereklidir. Çünkü tarihi, siyasi, sosyal, kültürel ve küresel şartlar bunu zorunlu bir görev haline getirmiştir. Her ferdin belleğinde “millî-dinî bir esir/eter” gibi bir zemin/uzay oluşturan bu metin, zaman’ın dışında algılanması artık mümkün olmayan, kaderin sevkiyle, gerçek zamanlı olarak– ihya edilen, böylece “uzay-zaman”da varoluşunu fark ettiren bir metindir. O bakımdan, şiir tarihimizde hiçbir metne nasip olmamış bilinçli, sürekli, külli bir şok deneyiminden geçmiştir. Tekrar tekrar okumalara dayanarak metânetini, celâdetini, estetik gayretini ve gen-etliğini muhafaza etmeyi başaran metin, sadece “okumalarla” değil, içeriğiyle ve bütün gerçekliğiyle test edilmek suretiyle bu başarıyı elde etmiştir. Bu, şiirde tecelli eden yaşam tarzıdır. “İstiklâl Marşı”nın özelliği dinî, felsefî, edebî, siyâsî, sosyal, kültürel, kozmik, kozmogonik, kuantik vb. tüm alanlara ilişkin “tam bir program”, bir hayat ve ölüm tarzı içermesidir. Yazı temsil ve tevfik kavramları ve referansları üzerinden mutlak metin merkezli bütüncül okuma çalışmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Bayrak, yıldız, millet, kader, istiklâl.

* Prof. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye.
Elmek: hakay@fsm.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-4265-7671>.

Geliş Tarihi / Received Date: 05.08.2021
Kabul Tarihi / Accepted Date: 03.10.2021

DOI: 10.30767/diledcara.1048638

The Istiklal March: It is My Nation’s Star, It Will Shine! /

Reading First Line Holistic in The Context of The Concepts of Representation-Tawfiq

Abstract

Ravzatu'l-Evzân is a work on Arabic prosody written by Mutahhar b. Ebî Tâlib-i Lârendî during the period of Ottoman Sultan Murad II. There is no information about the poet in the sources. However, according to the records of the Manuscript Institution of Turkey, apart from this work, he also has an Arabic-Persian dictionary named *Miftâh-ı Edeb*. *Ravzatu'l-Evzân* consists of two parts. The first part, where the introduction (mukaddime) takes place, is written in couplets and the second part, where the prosodies are explained, is written in verses. In the first part, the poet tells the name of his work and who he has written it for. According to the information given here, the book was dedicated to Mustafa Bey, the son of Karamanid Mehmed Bey II. Then the poet gives information about the fundamental elements of aruz prosodies. Twenty four prosodies are explained in the second part. The work does not have an epilogue. We found two manuscript copies of the book and by comparing them, we produced a translated and critical text. We also translated it into today’s Turkish. Furthermore, we compared the aruz prosody explained in the work with other copyrighted works on the same subject in the 15th and 16th centuries.

Keywords: Prosody, Meter, *Ravzatu'l-Evzân*, Mutahhar, Karamanid Mustafa Bey.

Giriş

şiiir sanatında meram ve maksadı ifade için metne yerleştirilen teşbih ve mecazlar sadece birer söz oyunu değil, fakat yapı kurucu unsurlardır, hatta içeriğin ta kendisi olan bir temsil/ emsâl haline gelebilir. Fizikte nasıl temsil/model yoluyla fizik/nesnel gerçekliğe dair bilgi ve kanaat oluşursa, edebi metinlerde de benzer şekilde meram ve maksadın temsil/model yoluyla aktarıldığı, bazen de meramın ta kendisi olan bir örnek/model teşkil ettiği gürülmektedir. O bakımdan fizik gerçeklik ve metafizik gerçeklik nasıl *temsiller* üzerinden okunabiliyorsa (ki bu iki okuma biçimi de i içedir), edebi metinler de temsil/misaller üzerinden okunabilir. Bu hususta önemli olan, okumanın neye göre nasıl yapılacağının belirlenmesidir. Yani temsil/misalin hakikati ve kıstasları -her iki açıdan da- mühimdir. Çünkü her temsil/misal her olay için geçerli değildir. Metindeki temsillerin anlamlandırılması ve yorumlanması noktasında mutlak metin merkezli holistik yaklaşımdan ve temsil/ misal yoluyla gerçekleştirdiği anlatım ve yorum biçiminden yararlanılabilir.

1. Temsil / Misâllerin “Münasebet”ler Üzerinden Okunması!

Mehmed Âkif’in “İstiklâl Marşı” metnine bu açıdan bakıldığında, mutlak metnin doğrultusunda “güzel söz” söyleme tavrına uyulduğu, dolayısıyla içerik açısından olduğu kadar yapısal açıdan da bütünlük oluşturulduğu gürülmektedir. şairin, *Kur’an* tefsirini çok iyi bilen bir kişi olması, üslûp ve anlatım dili konusunda, söz yerindeyse hem *belâgate* uygun (*Kur’an*’ın içeriğine uygun söz ve anlatım tekniklerinin kullanılması bakımından), hem de *estetik* ve *etik* değerlere uygun (anlatmak istediği duygu ve düşünceyle alakalı yapısal rezonans ve metaforik referans gücünden azami istifadesi bakımından) bir metin oluşturmasında mühim rol oynamıştır (Koç, 2008: 51-66, 114-122).

İslâm sanat ve düşünce tarihinde temsil/misâl okumalarının ilgi çekiçi örnekleri vardır. Temsil/misâl okumalarının en gözde metinlerinden biri, Gazzâlî'nin, *Mişkâtü'l-Envâr* eseridir. Bu eser, Nûr sûresi 35. âyetinin temsilî, kavramsal okumasıdır. Gazzâlî'ye göre: “Misâl kaynakları şehâdet âleminde, mânâların ruhları melekût âleminde”dir (Gazzâlî, 2017: 54-91). *Mişkâtü'l-Envâr*'da üzerinde durulan iki mühim mesele vardır. Birincisi, “*temsilin sırrı, metodu, misal kalıplarının mânâ ruhlarını nasıl taşıyıp ifade edebildiği, aralarındaki münasebetin keyfiyeti, misallerin kaynağı olan şehâdet âlemi ile mânâ ruhlarının kendisinden nüzûl ettiği melekût âlemi arasındaki dengenin keyfiyeti*”, ikincisi de, “*beşer ruhlarının tabaka ve mertebeleri*”dir. Çünkü “*temsil/misâl, bunu açıklamak için getirilmiştir.*” (Gazzâlî, 2017: 54).

Misâl ve mânâ; şehâdet ve melekût arasındaki “münâsebet” ve “muvâzene” algısı, fizik ve metafizik ya da tasavvuf alanında da gözetilen bir algılama ve okuma tarzıdır. Gazzâlî'nin okuma tarzının benzerini, İbn Arabî'de de görüyoruz. İbn Arabî, okumasını¹, “mevâki'ü'n-nücûm” misali üzerinden, yani “beşerî” alanın -mertebe, makam, mevki, menzil ve neticeleri- üzerinden gerçekleştirmektedir (Arabî, 2011). Yıldızların feleklerdeki menzilleriyle, insan uzuvlarının da işlevleriyle elde ettikleri makam ve ulaştıkları menzilleri feleklerdeki insanî yanı olduğu kadar insandaki felekî yönü, makam ve menzillerle ilişki içinde yorumlamaktadır. Bu, misâlin yine misâl (analoji) yoluyla yorumudur. Kozmik gerçek, beşerî gerçekle dengeli bütünsel ilişki içindedir.

İbn Arabî'nin *Mevâki'ü'n-Nücûm* eserinde gözettiği bu yaklaşımın, -“temsil” kavramı bağlamında- yeni fizikçi ve astrofizikçilerde de devam ettiğini görüyoruz. Örneğin Einstein diyor ki: “Temsil insan ruhunun özgür bir yaratımını oluşturur. Temsilin gösterdiği şey verilerle örneklendirilen nesnel bir ilkedir. Aynı ilke aslında önce fiziksel nesnenin kendisinde örneklendirilir. Biz nesneyi ilke sayesinde biliriz ve ilke temsil yoluyla bilinir, temsil ise veri topluluğu yoluyla”. (Smith, 2019: 60, 120-121; Akay, 2021: 91-105). Astrofi-

¹ Prof. Dr., Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. İstanbul / Türkiye. hakay@fsm.edu.tr <http://orcid.org/0000-0002-4265-7671>

zikçi Aiberg de İbn Arabî gibi ”münâsebet/ ilişkiler ağı” kavramına önem vermekte (Aiberg, 1987: 64-66; Arabî, 2013: 325-330) temsîlî ve timsâlî kozmik yorumlamalar yapmaktadır (Arabî, 2011).

Bu ilişkiler ağı ve mantığının kavramsal boyutta yorumu, metnin *Mutlak Varlık, Mutlak Metin ve evrenle ilişkisinin* açınlanmasıdır. Yoksa metinlerden alıntılarla kotarılmış ilişkiler ağının ya da bunun “metinlerarası okuma” ya da “unutkan okuma” vb. yaklaşımlarla (Göksel, 2006) deşifresinin, “Haktan yana menzili yoksa marifet zuhûr etmez.” Disiplinlerarası kuramların hemen hiçbiri böyle bir hedef gözetmemekte ve göstermemektedir. Bu nazarın, bazı Kuantum fizikçileri tarafından paylaşılıyor olması dikkate değer bir potansiyel yorum imkânı olarak değerlendirilebilir. “Her fiziksel okuma aslında metafiziksel okumadır.” (Smith, 2019:120) tespitinde olduğu gibi. Yeni ve öncekilerden çok farklı bir ontolojik nazar kuantik nazara eklenmektedir. (Işıklı, 2012: 143-181)

Bu münâsebet ve dengeler meselesi okuma gen-etîği ve *holistik/bütüncül okuma* için de gereklidir. Hiçbir kuram -yapısöküm de dâhil- bu dengeyi tutturarak sonuca gitmemektedir: “Tümdengelim”i reddettiği için; tümü/bütün’ü baştan reddettiği için; “Tekillik” veya “Evvelliği” diferans mantığıyla reddettiği için. Oysa bu kavramlar, yeni yüzyılın gözde fizik kuramları -somut ve soyut fizik, kuantum kuramı, sicim kuramı, tasyon fiziği, kum fiziği vb.- üzerinden de okunabilecek bir nitelik arz etmektedir.

Mehmed Âkif’in “İstiklâl Marşı” metnine bu açıdan bakıldığında az ve öz misâller/ temsiller verildiği, existansiyalist ve ontolojist yaklaşıma uygun bir “düşünme” ve “tasavvur” tarzıyla, “istiklâl” bilincini ihya edecek tarzda benzetmeler, metaforik imgeler üzerinden, -kavramsal referans ve telkin gücü yüksek dizelerde- metinsel içeriğin anlamına katılma telkini yapıldığı fark edilmektedir. (Akay, 2010: 81-96; 2018:32-34).

Meselâ: “Korkma! Sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak”; “O benim milletimin yıldızıdır parlayacak..”; “Çatma kurban olayım çehreni ey nazlı

hilâl!"; Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner aşarım;/ Yırtarım dağları enginlere sığmam taşarım!"... "Benim îman dolu göğsüm gibi serhaddim var"; "Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar"... "Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?/ Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ"; "Fışkırır rûh-ı mücerred gibi yerden na'sım/ O zaman yükselerek Arş'a değer belki başım!"; "Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!/ Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl." Ve "Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl!" Neden?

Çünkü, "Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!".. Çünkü o "istiklâl" in gökyüzünde parılayan "yıldız"ı "benimdir; benim milletimdir." Bu sahiplenmedeki "millet" kavramı semantik açıdan hem şiirin hem de Türkçenin zaferlerinden biridir (Yılmaz, 2021; Yetiş, 2010:131-136). "Bildirme eki" ve edâsı da, stilistik ve estetik açıdan kavramsal içerik kadar güçlü ve etkileyicidir. Bu, içeriğini son derece yalın bir biçimde saklayan misâl/temsil kudretini anlamak ve anlamlandırabilmek için, edebî ve semantik değerini de gözetmek kaydıyla, söz konusu edilen "*mevâkiü'n-nücûm*" kavramsal söylemi üzerinden fiziksel, metafiziksel, astrofiziksel yorumu da yapılabilir.

Bu, 'ezelî millet'in 'ebedî'liğini de yitirmesi demektir. O yüzden, yüz yılın başlangıcında en acı çığılığı kopartmış, canhıraş bir irade ve cesaretle, "Hangi çılgın bana zincir vuracakmış, şaşarım!" diyerek, "kahraman ırk"ı yani "milleti adına", milletinin ağzıyla, çağın idrakine seslenmiştir.

2. "İstiklâl Marşı"nda Geçen "Yıldız"ın "Yer"i ve Karakteri!

"İstiklâl Marşı"nın, kavramlararası münasebetler ve metaforik göndermeler bağlamında düşünüldüğünde, oldukça kapsamlı şematik bir içerik arz ettiği görülmektedir. Kıtalararasında yayılan kavramsal şecere, metnin bütünlüğüne yönelik bir çerçeve oluşturmakta; birbiriyle ilişkili kavramlar, aynı kültürel ve zihinsel kaynaklardan beslendiği için, *interaktif bir yapı* meydana getirmektedir. [Metnin kavramsal şeceresi şöyle gösterilebilir: *Birinci kıt'ada*, 'bayrak/sancak (sevgisi)', ocak ve yıldız (s)imgele-

ri; 2. *kıt'ada*, 'ebedî istiklâl (aşkı)', hilâl, helâl, kan (s)imgeleri, 3. *kıt'ada*, 'ebedî hürriyet (aşkı)', dağları yırtmak, enginlere sığmamak karakteristiği; 4. *kıt'ada*, 'iman (direncin kaynağı)', duvar, göğüs, medeniyet (s)imgeleri; 5. *kıt'ada*, 'ebedî vatan', vaad, Hak, yarın kavramları; 6. *kıt'ada*, 'mabed', kefensiz yatanları düşünmek eylemi ve şehitlik, miras kavramları; 7. *kıt'ada*, 'ezan', şehâdet, ebedî yurt (s)imgeleri 8. *kıt'ada*, 'arş', secde, naaş (s)imgeleri; 9. *kıt'ada*, "'şafak", hilâl, helâl; 10. *kıt'ada*, 'istiklâl'; bayrak, hürriyet, Hak, Ancak, "bayrak" ile açılan ve "bayrak" ile kapanan metnin mührü sayılan *son kıta*, kavramsal şecerenin en özlü dizesi halinde, âdetâ diğer kıtalardaki kavramları topluca yansıtmaktadır: 'Hak, bayrak, millet, hürriyet, helâl, istiklâl, ebediyet' (zimnen: vatan, şehâdet, hak]

Daha ilk *kıt'ada* tezâhür eden imgeler (*sancak, ocak, yıldız*) metinsel içeriğin ve telkin ettiklerinin yazgısal işaretleridir. Ve bu imgesel tezahür diğer *kıt'alarda* da değişerek devam etmekte, fakat istiklâle ilişkin olarak işaret edilen (s)imgesel kavram ve ilke değişmemektedir. Bu imgeler salt imgeden ibaret değildir. Kavramlar gibi onlar da, içerik açısından, "parçası olduğu tüm inanç sistemine bağlı"dırlar. (Fodor-Lepore, 1992). Beraberinde bir yaşam formu da getirmektedir. O nedenle "düşünme"nin mahiyetini olduğu kadar yaşam tarzına ilişkin praksi de telkin etmektedirler. Misâl:

"İstiklâl Marşı"nın ilk *kıt'asında*, geliştirmeli veya katmerli mecaz şeklinde tezâhür eden imge, "yıldız" imgesidir ve öncülleri (*sancak ve ocak*) ile birlikte doğrudan doğruya, -Heidegger'in "teknik düşünme" ve "kökensel düşünme" hakkında tespit ettiği gibi- kaderle alâkalıdır, kaderin görünümleri ve işaretleridir (Heidegger, 2019: 17-21 Yurt, 2018:4-6). [Aslında bu iç içe geçmiş imgelerin *siyasal (sancak), toplumsal (ocak), bireysel (yıldız)* açıdan olduğu kadar *düşünsel ve duygusal* açıdan da birer temsîlî kavram yani birer simge değerinde olduğu metnin tamamı okunduktan sonra daha iyi anlaşılacaktır].

Şiirde "al sancağın dalgalanışı", "ocağın ateşi" ve "yıldızın parıltısı" üzerinde birden beliren "benim!" kelimesinin üç kez tekrar eden vurgusu, im-

geleri sahiplenişin olduğu kadar sözün ve özün gücünü de ilk anda hissettiren bir tanzimdir. Bu imge nerden gelmektedir? Şairin nazarına göre, hiç şüphesiz "ezelden...", o düşünüş biçiminden, -ontolojik anlamda- o 'kökensele idrak'ten gelmektedir. Astrofiziksel ve metafiziksel mânâda, her "yıldız"ın gökyüzünde bir "yeri/konumu" vardır ve o yer İlâhî irade dışında milim oynamaz, oynatılamaz! Her "yıldız" kendi başınadır ama aynı zamanda diğerleriyle yakından alâkalıdır. "Meğer ki gökte yıldızım..." (Karakoç, 2011:11, 73) diyen şair, sadece gökteki sayısız yıldızlardan biri olduğunu bu nedenle "garip" olduğunu / kaldığını / hissettiğini değil, fakat sonsuzluğun bağrında bir "yıldız" gibi, bir "yıldız" olarak var olduğunu da ifade etmektedir. O nedenle, şiirde konuşan "o yıldız"dır. Arzdağının göksel karşılığı. 'Kökensel idrak' açısından bakıldığında astrofiziksel ve metafiziksel anlam aynı noktada buluşmaktadır. Şöyle ki: Rahmân sûresinde geçen bir âyet -meâlen- şöyledir: "Ve yıldız ve ağaç (kozmetik ağ), her ikisi secde etmektedir." (Rahmân, 55/6)

Buradaki "yıldız", tefsirlere göre, gökteki en parlak yıldız olan "Şi'ra"dır. Ağaç da "kozmetik ağ(aç)" ("kozmetik ağ/ kozmetik ağaç")tır, secde hâlinindedir. Kelimeler **gramer olarak incelendiğinde** âyetin **müteşâbih**, yani çoklu anlamlara gelen bir **âyet olduğu** görülecektir. **Müteşâbihler** Kur'an'ın katmanlı yapısının temelini teşkil eder. "Necm" kelimesi âyette **tekil** olarak kullanılmış ve **belirlilik takısı** ile gelmiştir. Buradan, **'tek ve belirli bir yıldız'** işaret ettiği anlaşılır. O nedenle, -daha iyi anlaşılması için- 'o yıldız' şeklinde çevrilebilir. **Peki; bu yıldız hangi yıldızdır?** Kur'an'ın 53. sûresi "Necm (Yıldız)" adını taşımaktadır. Bu sûrenin ilk âyetinde Allah buyuruyor: "Düştüğü/çöktüğü zaman yıldız andolsun!" Aynı sûrenin 49. âyeti de -meâlen- şöyledir: "**Şi'ra'nın Rabbi de O'dur.**" (Necm sûresi 53/49)

"**Şi'ra**" yıldızının, "**Sirius**" yıldızı olduğu belirtilmektedir. Gökyüzünün **en parlak yıldızıdır**. Parlaklığı nedeni ile **antik toplumlar arasında onu** ilah olarak gören ve ona tapanlar bile olmuştur. (<https://tr.wikipedia.org/wiki/Sirius>). 'Bu yıldızın aslında yaratılmış olduğunun, Allah'ın emrinde olduğunun'

vurgulanması son derece mânâlı bir beyandır. [Âyette geçen “necm” kelimesiyle, Süreyyâ yıldızının kastedildiği de ileri sürülmüş; buna sebep olarak da her iki kelimenin Arapça’da “parlak yıldız” mânâsına gelmesinden hareketle, yaygın isimlendirmede “necm” kelimesinin parlaklığı ve diğerlerinden farklı birçok özelliğe sahip olan Süreyyâ yerine kullanılması gösterilmiştir. Süreyyâ, yıldızların en göze çarpanı ve menzillerin en meşhurudur. Süreyyâ hadislerde de geçer. (Uzun, 2010: 162-164)]

Mehmed Âkif “İstiklâl Marşı”nda bu sirius/ süreyyâ yıldızına gönderme yapmaktadır. Ona göre bu yıldız, metafor olarak “milletin yıldızı”dır. Bu “milletin yıldızı” en parlak olandır, asla sönmeyecek olandır; zira ‘o yıldız’/millet(ler)in yıldızı’dır ve “Hakk’a tapmakta”dır. Böylece Allah’ın beyan ettiği kozmik delili şair, gerçek bir misâl ve metaforik bir temsil hâlinde itikadının -şiirin kavramsal matrisini oluşturan mazmunun- kuvvetli kanıtı olarak göstermektedir. Bu da Mutlak Metne gönderen, oradan alınan bir “işaret”in/ bir “temsil”in üzerinden, son derece stratejik bir zihinsel hamle ile gerçekleştirilen holografik bir yorumdur ?. Metnin semantik, ontolojik, kozmik ve astrofiziksel yapısıyla da uyum içindedir. Zira metnin içindeki bu ilke (“Hakk’a tapma”, dolayısıyla “istiklâl”), metnin dışında üç boyutlu bir görüntü (hologram) olarak yansımaktadır. Bu, metnin ‘ana kitab’ına uygun bir yansımadır ve arzdan arş’a bir göndermedir.

Kozmik, astrofizik, kozmolojik gerçeklik açısından bakıldığında, “yıldızların yeri” son derece sağlamdır. Kur’an’da Allah, “yıldızların yeri”ne yemin etmekte, hemen ardından, “Bilseniz bu nasıl büyük bir yemindir!” buyurmaktadır. Kur’an’ı çok iyi bilen “İstiklâl şairi” Âkif de, milletine ait ‘o yıldız’ın yerini sağlamlaştırmakta; İlâhî irade dışında hiçbir varlığın ya da kuvvetin ‘o yıldız’ı yerinden edemeyeceğini duyurmaktadır! “O benimdir, o benim milletimin yıldızdır” şeklindeki tekrarlı te’kit, pekiştirme edâsı da, vahiy üslûbuna bir nevi öykünme (pastiş) yoluyla yapılan stilistik tasarruf olarak yorumlanabilir. Hiçbir varlık, bu yıldız yerinden oynatamaz! Yani kavramsal

boyuta kozmik hakikat eşlik etmektedir. Kaynağı, sonsuz boyutların sahibi Allah’ın Kitab’ıdır. Bu, Yeni Fiziğin keşfiyle takviye edilen bir nazardır. Şair bunu rûhen görmüş ve göstermiştir.

Sonuç Yerine

Mehmed Âkif’in kaleme aldığı “İstiklâl Marşı”, farklı yöntem ve bakış tarzlarına olduğu kadar mutlak metnin doğrultusunda okunmaya müsait bir metindir. İslâm sanat, düşünce ve felsefe tarihinin gözde metinleri de temsil/misâl okumalarına muhatap olmuştur. Biz Gazzâlî’nin, *Mişkâtü’l-Envâr* eseri ile İbn Arabî’nin *Mevâki’ü’n-Nücûm*’daki tavrının benzerini Âkif’in metni üzerinden de gerçekleştirebileceğimizi düşündük. Kozmik gerçek, nasıl beşeri gerçekle dengeli bütünsel ilişki içindeyse, metindeki kavramsal makam ve menziller arasında da benzer bir ilişki söz konusudur. Bu, misâlin yine misâl (analoji) yoluyla ilişkiyel yorumudur. Bu ilişkiler ağının kavramsal boyutta yorumu, “metinlerarası okuma” ya da “unutkan okuma”dan ziyade, metnin *Mutlak Varlık, Mutlak Metin ve evrenle ilişkisinin* açınlanmasıdır. Bu nazar, dikkate değer *holistik/bütüncül okuma* imkânı vermektedir.

Âkif’in “İstiklâl Marşı” metnine bu açıdan bakıldığında misâller/temsiller verildiği, existansiyalist ve ontolojist yaklaşıma uygun bir “düşünme” ve “tasavvur” tarzıyla, “istiklâl” bilincini ihya edecek tarzda kavramsal benzetmeler, metaforik imgeler üzerinden, -kavramsal referans ve telkin gücü yüksek dizelerde- metinsel içeriğin anlamına katılma telkini yapıldığı saptanmaktadır. Burada bir dizeyi merkeze alarak böyle bir okuma tecrübe ettik. Buna göre “istiklâl”in gökyüzünde parıldayan “yıldız”ının hangi zeminde ebediliği telkin ettiğini ve bunun semantik boyutunu “Hakkıdır Hakk’a tapan milletimin istiklâl!” dizesinin örgüleştirdiğini gördük. Şiirdeki “o benimdir; o benim milletimindir!” sahiplenişindeki bildirme ekinin Türkçenin zaferlerinden biri olduğunu tespit ettik. Bu, içeriğin temsil yoluyla konumlandırılması, metnin kavramsal boyutta bir yorumu barındırdığının da göstergesidir.

“İstiklâl Marşı”nın, kavramlararası münasebetler ve metaforik göndermeler bağlamında içeriği, kıt’alararasında yayılan kavram şeceresi, metnin bütünsel yorumunun da çerçevesidir. Bu kavramlar, *interaktif bir yapı* oluşturmaktadır: “*Bayrak/sancak (sevgisi)*’, *ocak ve yıldız*” (s)imgeleri; “*ebedî istiklâl (aşkı)*’, *hilâl, helâl, kan*” (s)imgeleri; “*ebedî hürriyet (aşkı)*’, *dağları yırtmak, enginlere sığmamak karakteristiği*”; “*iman (direncin kaynağı)*’, *duvar, göğüs, medeniyet*” (s)imgeleri; “*ebedî vatan*’, *vaad, Hak, yarın*” kavramları; “*mabed, kefensiz yatanları düşünmek eylemi ve şehitlik, miras*” kavramları; “*ezan, şehâdet, ebedî yurt*” (s)imgeleri; “*arş, secde, naaş*” (s)imgeleri; “*şafak, hilâl, helâl*”; “*istiklâl; bayrak, hürriyet, Hak.*” Ancak, “bayrak” ile açılan ve “bayrak” ile kapanan metnin mührü sayılan son kıta, en özlü dize halinde, diğer kıtalardaki kavramları topluca yansıtmaktadır: “*Hak, bayrak, millet, hürriyet, helâl, istiklâl, ebediyet*” (zımnen: “*vatan, şehâdet, hak*”).

Bütün bunların kozmik sahipliğini ise, metafor olarak “yıldız (sirius/şi’ra yıldızı)” yapmaktadır. Poetik kurguda bu “kökensel imge”, bu temsili kavram, evrensel özgürlük yani kaderle alâkalıdır. “Yıldız”ın konumu, İlâhî irade dışında, oynatılamaz! Şiirde konuşan da zaten -nazarî olarak- “o yıldız”dır. ‘Kökensel idrak’ açısından astrofiziksel ve metafiziksel anlam aynı noktada buluşmaktadır. Böylece kozmik delili şair, gerçek bir misâl ve metaforik bir temsil hâlinde -şiirin kavramsal matrisini oluşturan mazmunun- kuvvetli kanıtı olarak göstermektedir. Bu da Mutlak Metne gönderen, oradan alınan bir “işaret”in, bir “temsil”in üzerinden, son derece stratejik bir zihinsel hamle ile gerçekleştirilen holografik bir yorumdur. Zira metindeki bu ilke (“istiklâl”), metnin dışında üç boyutlu bir hologram olarak yansımaktadır. Bu, metnin ‘ana kitab’ına uygun bir yansımadır ve “arz”dan “arş”a bir göndermedir. Samimi, yürekten kopup gelen bir gönderme. Şair bunu, kalbi hassasiyeti ile görmüş ve göstermiştir. “İstiklâl Marşı” işte bu derin algı ve stratejinin göstergesidir.

Kaynakça:

- Aiberg, H. (1987). *Sonsuzluk Kulesi 1*, Kitsan Yayınları, İstanbul.
- Aiberg, H. (1989). *Sonsuzluk Kulesi 2*, Kitsan Yayınları, İstanbul.
- Akay, H. (2010). “**İstiklâl Marşını Yeniden Okumak İçin Ön Tespitler**”, **İstiklâl Marşı İstikbâl Marşı/ 41 Dize 41 Yorum**, haz. H. Akay-M. F. Andı, Hat Yayınları, İstanbul.
- Akay, H. (2021). İzleri Temizlemek / *Yapısökümcü Bakış Tarzı ve Metin Yorumlama*, Şule Yayınları, İstanbul.
- Akay, H. (2018). “Metnin Metaforik Dili ve Bütüncül Algılama”, *Karabatak*, Sayı: 39, Eylül-Ekim 2018.
- Arabî, M. (2013). *Fusûsu'l-Hikem*, haz. Hamza Kılıç, 6. b., İnsan Yayınları, İstanbul.
- Arabî, M. (2011). *Mevâki'i'n-Nücûm*, çev. A. Tâhâ Feraizoğlu, Kitsan Yayınları, İstanbul.
- Ersoy, M.Â. (2014). *Safahât*, Haz. M.Ertuğrul Düздаğ, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- Ersoy, M.Â. (2012). *Kur'an Meâlî*, Yayına Haz.: R. Şentürk & A. C. Köksal, Mahya Yayınları, İstanbul.
- Esed, M. (2017). *Kur'an Mesajı*, çev. Ahmet Ertürk- Cahit Koytak, İşaret Yayınları, İstanbul.
- Fodor, J.- Lepore, E. (1992). *Holism: A Shopper's Guide* Wiley. Wiley-Blackwell, New York.
- Göksel, N. (2006). “*Umberto Eco'da Yorumlamanın Sınırları*”, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE Felsefe Anabilim Dalı, Ankara.
- Heidegger, M. (2019). *Düşünmek Ne Demektir*, çev. İlhan Turan, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- “Sirius”, <https://tr.wikipedia.org/wiki/Sirius>.
- “Süreyya”, <https://kuran mucizeler.com>.
- Işıklı, Ş. (2012). “Bir Kuantum Ontolojisi Denemesi”, *Kuantum Felsefesi/ Postmodern Bilimin Doğuşu*, Birleşik Yayınevi, Ankara.
- İmâm Gazzâlî (2017). “Mişkât, Misbah, Züçâce, Şecere, Zeyt Ve Nâr Hakkındadır”, *Miškâtü'l-Envâr/ Nur Metafiziği*, trc. Asım Cüneyd Köksal, 2.b., Büyüyen Ay Yayınları, İstanbul.
- Karakoç, S. (2011). *Yunus Emre*, 13. b., Diriliş Yayınları, İstanbul.
- Karaman, H. & Dönmez, İ.K. & Gümüş, S. & Çağrı, M. (2007). *Kur'an Yolu Türkçe Meâl ve Tefsir*, DİA Yay., C.1-5 (<https://kuran.diyaret.gov.tr/tefsir>).
- Koç, T. (2008). *İslâm Estetiği*, İSAM Yayınları, İstanbul.
- Smith, W. (2019). *Kuantum Bilmecesi/ Gizli Anahtarı Bulmak*, çev. Ali Sebetci, İnsan Yayınları, İstanbul.
- “Şi'ra”, <https://kuran mucizeler.com/ gokyuzunun- en-parlak- yldız-olan- sirius- si-ra-y-ld-z- ve-kuran- mucizesi>.

-
- Şengüler, İ.H. (2013). *Açıklamalı Mehmed Âkif Külliyyatı-IX (Tefsîr-i Şerifer, Hutbe, Vaaz ve Mektuplar)*, Kitap Rengi Yayınları, İstanbul.
- Talbot, M. (2008). *Holografik Evren*, Türkçesi: Güray Tekçe, Omega Yayınları, İstanbul.
- Talbot, M. (2018). *Mistisizm ve Modern Fizik*, Çev. Şükrü Alpagut, Omega Yayınları, İstanbul.
- Tanpınar, A.H.. (1988). *19uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, Çağlayan Yayınları, İstanbul.
- Uzun, M.İ. (2010), “Süreyyâ”, DİA, C.38, 162-164, İstanbul.
- Yetiş, K. (2010). “O Benim Milletimin Yıldızıdır, Parlayacak”, **İstiklâl Marşı İstikbâl Marşı**, haz. H. Akay-M. F. Andı, Hat Yayınevi, İstanbul.
- Yılmaz, D. (2021). “Malazgirt Zaferi, Türk Milleti ve Anadolu İnsanı”, *Simge*, sayı: 38, Eylül 2021; www.simgedergi.com/?P=2923 (5 Ekim 2021).
- Yurt, E. (2018). *Düşünme Üzerine Bir Soruşturma: Heidegger Felsefesinde Düşünmenin Yeri*, Fakülte Kitabevi, İstanbul.